

HATAY DEVLETİ BAŞBAKANI DOKTOR ABDURRAHMAN MELEK'İN YENİ MECMUA'DAKİ YAZILARI ÜZERİNE

MUSTAFA ABDULLAH KÜNDEYİ*

ÖZ

Bilindiği üzere basın dünyada dördüncü güç olarak kabul edilmektedir. Basın, halkın yönlendirilmesi, bilgilendirilmesi amacıyla kullanılmıştır. Abdurrahman Melek de bu gücü kullanan kişiler arasında yer almıştır.

Melek bu doğrultuda Antakya'da yayınlanan *Yeni Mecmua*'da muhtelif yazılar kaleme almıştır. O, neredeyse bütün yazılarında bir şekilde sağlık ile bağlantı kurma çabası göstermiştir. Mesleki bilgi ve tecrübesini yazılarına yansıtmaya çalışmıştır. İla-veten verdiği siyasi mesajlarla İskenderun Sancağı halkını çeşitli konularda bilgilendirmek ve bilinçlendirmek istemiştir.

Bu makalenin kapsamı sadece Abdurrahman Melek'in *Yeni Mecmua*'daki yazıları ile sınırlıdır. Makalenin amacı ise Hatay Devleti Başbakanı Abdurrahman Melek'in yazarlık yönünün de bilim dünyasına tanıtılmasıdır.

Melek'in gazetede yer alan 15 makalesinin 12 tanesi başyazı özelliği göstermektedir. İlk yazısı 15 Mayıs 1928, son yazısı ise 8 Ekim 1934 tarihinde yayınlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hatay, İskenderun Sancağı, Yeni Mecmua, Halkçılık, Sosyal Hayat.

* Uzman, Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörlüğü, abdullahkundeyi@gmail.com

ON THE WRITINGS OF DR. ABDURRAHMAN MELEK, THE PRIME MINISTER OF HATAY STATE, IN YENİ MECMUA

ABSTRACT

As it is known media is known as the 4th power all over the World. Media has been used for directing, and informing the folks. Abdurrahman Melek was among those who used this power.

For this purpose, he wrote up several articles in *Yeni Mecmua* issued in Antakya. In nearly all his articles he tried to put up a relation with health. He also tried to reflect his professional experience in his writings. Moreover, through political messages, he wanted to inform and raise awareness in the society of İskenderun province about several issues.

The extent of this article is limited only with the writings of Abdurrahman Melek in *Yeni Mecmua*. The purpose of this article is to introduce the writership of Abdurrahman Melek, the prime minister of Hatay State, to the world of science.

12 of Melek's 15 articles show the property of editorial. His first writing was issued on May 15, 1925, while the last one on October 8, 1934.

Keywords: Hatay, İskenderun Province, Yeni Mecmua, Populism, Social life.

GİRİŞ

Yeni Mecmua, 1928 senesinin 15 Mayıs günü Antakya'da yayın hayatına başlamıştır. Bu mecmua Türkçe ve Fransızca olarak yayınlanmaktaydı. Fransızca adı *La Nouvelle Revue* idi. Mecmua işgal yıllarında Antakya'da Türklüğü savunan yazıları ile dikkati çeken bir yayın organıdır. Yazı heyeti arasında Abdurrahman Melek de yer almıştır. Melek, 1928 senesinin Mayıs ayından itibaren köşe yazılarını "A.F." rumuzunu kullanarak yazmıştır.

Abdurrahman Melek 1896 yılında Antakya'da doğmuştur. Babası Melekzade Hacı Faik Efendi, annesi Hatice Hanım'dır. İlkokulu ve Rüştüye'yi (ortaokul) Antakya'da, Sultani'yi (lise) Halep'te bitirmiştir. Şam Tıbbiyesi'nde tıp eğitimine başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı şartlarında tıp öğrencileri sağlık hizmetlerinde çalıştırılmak üzere silahlı olarak alınınca O da 41. Fırka'da görevlendirilmiştir. Bu arada Suriye'nin tehlikeye girmesi üzerine Şam Tıbbiyesi kapatılınca kaydı bu okuldan İstanbul Tıp Fakültesi'ne (Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane) alınmıştır. Savaşın bitimini müteakip 1919 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur.

Abdurrahman Melek'in çalışma hayatındaki ilk görevi İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi asistanlığıdır. Dönemin önde gelen akademisyenlerinden Akil Muhtar Özden'in asistanı olmuştur. Bu görev sırasında araştırma ve eğitim amaçlı olarak Viyana ve Paris'e gitmiştir.

27 yaşında iken 1923 yılında Leman Hanım ile evlenerek Antakya'ya yerleşmiştir. Bu evlilikten Faik, Erdem ve Gökçen isimlerinde üç çocuğu dünyaya gelmiştir. Bu dönemde Antakya'da özel muayenehanesinde doktorluk yaparak geçimini sağlamıştır. Ayrıca muhtelif cemiyet ve hayır kurumlarında görev yapmıştır.

Melek, 1931 yılından itibaren siyasi faaliyetlerin içerisinde yer almıştır. 6 Ocak 1932 tarihinde İskenderun Sancağı İdare Meclisi Üyeliği'ne seçilmiştir. İskenderun Sancağını anavatana katma amacı taşıyan Hatay Erkinlik Cemiyeti'nin kuruluşunda ve şube faaliyetlerinde aktif görevler almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Dışişleri bakanlığı yetkilileriyle birlikte Cenevre'de gerçekleştirilen Hatay müzakerelerine müşahit olarak katılmıştır. 1938 yılında İskenderun Sancağı Valisi olarak atanmıştır. 6 Eylül 1938 ile 29 Haziran 1939 tarihleri arasında Hatay Devleti Başbakanlığı yapmıştır. Bu

görevi sürdürürken Mart 1939 tarihinde yapılan seçimlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Gaziantep milletvekili seçilmiştir.

T.B.M.M.'de 6, 7 ve 8. dönem Gaziantep, 9. dönem Hatay Milletvekilliği yapmıştır. Son olarak 10. dönem seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden tekrar aday olmuş, ancak seçilememiştir. Bilahare dönemin iktidarı kendisini T.C. Merkez Bankası Yönetim Kurulu üyeliğine atamıştır. Bir ara kurumun başkanvekilliğini de yapmıştır. Merkez Bankasındaki görevinin sona ermesini takiben 14 Temmuz 1961'de emekliye ayrılmıştır.

Emeklilik döneminde ailesi ile birlikte Ankara'da yaşamaya devam eden ve sakin bir hayat geçiren Melek, 13 Ocak 1978 tarihinde Ankara'da vefat etmiştir. İyi derecede Fransızca, Arapça ve Almanca bilmekteydi. Kabri, Ankara Karşıyaka Mezarlığı'ndadır.

Makalenin hazırlanması sırasında tarih metodolojisi esas alınmıştır. Buna göre öncelikle Melek'in yazılarının Osmanlıca olanları transkript edilmiştir. Bilahare tahlil, terkip ve yorum yöntemleri kullanılmıştır.

1. Abdurrahman Melek'in Sağlık Alanındaki Yazıları

Abdurrahman Melek'in *Yeni Mecmua*'da yayınlanan toplam 15 adet yazısı vardır. Bu yazılardan 3 tanesi sağlık alanı ile ilgilidir. Sağlık alanındaki yazıların tamamı 1928 yılında yayınlanmıştır.

Bu dönemde sağlık hizmetleri son derece yetersizdi. Bu yüzden basın yoluyla halkın bilgilendirilmesi yaklaşımı bütün Osmanlı coğrafyasında söz konusu idi. Abdurrahman Melek de doğduğu ve yetiştiği bölge insanının bilinçlendirilmesine katkı sağlamak istemiştir. Öte yandan bu yıllarda Antakya'da herhangi bir hastane mevcut değildi. Bu hizmet özel muayenehaneler aracılığıyla karşılanmaya çalışılmıştır. Antakya'da 1935 yılında Saint Joseph Şifa Yurdu adıyla o günün koşullarına göre modern diyebileceğimiz 50 yataklı bir hastane kurulmuştur. Hastanenin arsasını belediye sağlamış 1931 yılında yapımına başlanmış 1935 yılında tamamlanmıştır¹.

Gazetenin yayın hayatına başladığı 15 Mayıs 1928 tarihli ilk sayıda yer alan "Veraset ve Muhit" başlıklı yazıda, öncelikle Antakya coğrafyasında yaşayan halkın sosyo-kültürel anlamda menşeyini koruması gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

1 Hatay Valiliği, <http://www.hatay.gov.tr/hatayda-saglik>. (Erişim: 13.10.2017 saat:14.00)

Melek'e göre veraset ve muhit sosyal hayatta etkili olan iki kuvvettir. Bu kuvvetler birbirleri ile mücadele halindedirler. Bu mücadelede bazen muhit kuvveti verasete karşı zafer kazandığı gibi bazen de veraset kuvveti galip gelebilir. Muhit kuvveti ile bazı olumsuzlukların önüne geçmek mümkündür. Halkın bilinçlendirilmesi amacıyla oluşturulacak sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla muhitin etkileri olumlu yönde geliştirilebilir. İğreti tedbirlerden kaçınılmalıdır.

Abdurrahman Melek tıp doktoru olması münasebetiyle konuya biyolojik faktörler üzerinden de yaklaşmıştır. Melek “*Belki herkesin nazari dikkatini celb etmiştir. İki kardaş ve ekseriya ebeveyn ile evlat arasında gerek münazara-i hariciye gerekse ahval-i ruhiye ve ahlakiye itibariyle bazı günâ müşâbehet bulunur*” demiştir.

O, bu görüşünü desteklemek için bir anısını anlatmıştır. Buna göre 1917 yılında trenle İstanbul'a giderken mühendis (T) adlı bir kişi ile tanışmıştır. Bu kişi İstanbul'da bir erkek kardeşi olduğundan bahsetmiştir. Aradan bir miktar zaman geçmiş, Melek, Kadıköy vapurunda (T) Bey'e çok benzeyen bir kişiyi görmüştür. Tereddütsüz bir şekilde bu kişinin yanına yaklaşarak (T)'nin kardeşi olup olmadığını sormuştur. Bu soruya olumlu cevap almıştır. Melek bu anlatımı ile irsi verasete dikkati çekmiştir².

Söz konusu makale dikkate alındığında Abdurrahman Melek'in günümüz bilimsel değerlendirmelerine uygun bir yaklaşım gösterdiğini gözlemlemek mümkündür. Zira günümüz bilimsel yaklaşımına göre de insan davranışlarının belirlenmesinde sosyal çevre ve genetik yapı son derece önemlidir³.

Yeni Mecmua' nın 1 Temmuz 1928 tarihli dördüncü sayısında “Genç Mektepli” başlığıyla, hikâye tarzındaki başyazıda Melek, sağlık konusuna değinmiştir. Toplumun farklı kesimlerinden karakterler ile örnek olaylar aktarmayı yeğleyen yazar makalesinde bir öğrenciyi konu etmiştir. Yazının kahramanı 14 yaşlarında zeki, çalışkan ve her sene sınıf birincisi olan bir gençtir. O, ba-

2 Abdurrahman Faik, “Veraset ve Muhit”, *Yeni Mecmua*, 15 Mayıs 1928, Yıl 1, S 1, s. 1-4.

3 Bu konuda geniş bilgi için bkz.; İsmail Sağlam, “Çocuklarda Davranışların Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörlere Teorik Bir Yaklaşım”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C 10, S 2, 2001, s. 209-223.

şından geçen olaylar sonucu zührevi bir hastalığa yakalanmıştır⁴. Bu durumu öğrendiğinde arkadaşlarının tavsiyesine uyarak ailesine haber vermeksizin merdiven altında şifa dağıtan bir şahsa başvurmuştur. Yanlış tedavi sonucu durumu ağırlaşmış ve ailesine haber vermek zarureti ortaya çıkmıştır. Akabinde babası tarafından aile doktoruna muayene ettirilen gencin söz konusu hastalık nedeni ile kısır kaldığı öğrenilmiştir.

Melek, yazısının sonunda olayın vicdani boyutu ve sorumlularının tenkidi yoluna giderek şunları söylemiştir.

“Zeki, çalışkan ve haluk bir gencin gelecekte aile teşkil ederek memleketine, milletine, ırkına, nihayet topluma faydalı ve belki de kendisi kadar zeki, çalışkan çocuklar yetiştirmek kudretinden tıbbi olarak mahrum olmuştur.

Ailesini ve memleketini geleceğinden mahrum bırakan sebeplerin vicdani sorumluluğunu gencin şahsına mı, babasına mı, kendisini bilinçsizce yönlendiren arkadaşlarına mı, doktorlara mı, yoksa umumi mahalde sağlık adına zührevi hastalıklara karşı mücadele için kurulan teşkilata mı veyahut bu teşkilatın o mahalleri kontrolle görevlendirdiği memurlara mı yükler”⁵.

Dr. Abdurrahman Melek’in 15 Temmuz 1928 tarihli başyazısı “Göl Kenarında” adını taşımaktadır. Antakya coğrafyasında o tarihlerde Amik Gölü etrafında yaşayan insanlardan ve sağlık sorunlarından bahseden bu satırlarda, sıtma hastalığı ve bu hastalık hakkında gerek vatandaş gerekse devlet eliyle yapılabilecek mücadeleye işaret etmiştir.

Melek, yazıda bahsettiği hastaları “*Hepsinin derileri kupkuru, esmer, kirli, sarı yeşilimsi, adeta toprak renginde, vücutları zayıf, karınları şiş*” olarak tasvir etmiştir. Ayrıca olayın geçtiği bölgeyi, kısım Amik Gölü etrafındaki bataklıklarda bulunan adacıklardan birinin üzerinde kurulmuş, bir iki metre yüksekliğinde kamıştan örülmüş beş on haneden ibaret sefil ve hazin varlığıyla güneşte kavrulan bir köy olarak tanımlamıştır.

4 Genç Mekteplinin söz konusu hastalığına dair anlatılan belirtilere göre Testis İltihabı (Orşit) hastası olduğu anlaşılmıştır. Ayrıntılı bilgi için; <http://www.saglikvakti.com/testis-iltihabi-orsit/>. (Erişim: 11.10.2017 saat:12.00)

5 Abdurrahman Faik, “Genç Mektepli”, **Yeni Mecmua**, 1 Temmuz 1928, Yıl 1, S 4, s. 1-3; Bir ailenin mutluluğu ve neslinin devamını tehdit eden zührevi hastalıkların 1930’lu yıllarda dünya genelinde sosyal bir afet olarak nitelendirilmiştir. Müteakip yıllarda Men’i Fuhuş Nizamnamesi Kasım 1933’te yayınlanmıştır. Turan Akkoyun, **Cumhuriyet’in Başlarında Nüfus Siyaseti ve Bekârlık Vergisi Teşebbüsleri**, Kümbet Yayınları, Afyonkarahisar, 2013, s.64-67.

O, makalede bahsedilen hasta sahibinin geçen sene bir ay içerisinde iki evladını aynı hastalıktan kaybettiğini vurgulamış ve bunu afet değil, imkânsızlıklarla süregelen bir döngü olarak açıklamaya çalışmıştır.

Melek, dünyanın birçok yerinde ve Avrupa'da sıtmanın en tehlikeli türlerine karşı mücadele edildiğini ve bu mücadeleler sonucunda hastalıktan eser kalmadığını ileri sürmüştür⁶. Bu ülkelerin medeni teşkilatlarında nüfus siyasetine çok önem verildiğini, memleketimizde de bu derecede önem verilmesine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Sıtmaya karşı alınacak tedbirlerden en etkilisinin sivrisineklerin yok edilmesi olduğunu altını çizmiştir. Bu uygulamanın hayata geçirilmesinde ilk şart olarak gölün kurutulmasını öne sürmüş aynı zamanda her şeyi devletten beklemezsizin halkı “kinin?” almaya teşvik etmenin ve hatta zorlamanın önemli faydalar sağlayacağını söylemiştir. O, ayrıca gölün kurutulmasıyla birlikte ekonomik hayata yapacağı katkılardan da bahsetmiştir⁸.

2. Abdurrahman Melek'in Siyasi Alandaki Yazıları

Şükrü Beye Mektup, 1 Teşrinvevvel (Ekim) 1928

Yeni Mecmua gazetesi sahibi Şükrü Balcı'ya İstanbul'dan Dr. Abdurrahman Melek tarafından gönderilmiş olan bu mektubun tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde Harf İnkılabının gerçekleşmesinden öncedir. Melek'in, harf inkılabı öncesi İstanbul'da sosyal hayatta karşılaştığı örnekleri okuyucularla paylaştığı mektup, yeni harflerin öğretilmesi faaliyetlerini kapsamaktadır⁹. Halkın büyük bir şevk ve istekle bu konudaki çabasını aktar-

6 İnsanlık tarihi kadar eski olduğu bilinen sıtma hastalığı, tarım yapılan hemen her yerde kendini göstermiştir. Yazıya konu olan bu hastalık Anadolu coğrafyasında da toplumsal yaşamı olumsuz etkilemiştir. Sağlıklı nesiller yetiştirmek amacıyla, Türkiye Cumhuriyeti devleti henüz Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren bu hastalıkla mücadeleye başlamıştır. Yapılan çalışmalarla ilgili ayrıntılı bilgi için; Fatih Tuğluoğlu, “Türkiye’de Sıtma Mücadelesi (1924-1950)” *Türkiye Parazitoloji Dergisi*, C 32 (4), 2008, s. 351-359.

7 Kinin: Kınakına ağacından elde edilen ve sıtmanın tedavisinde kullanılan beyaz alkaloid. *Türkçe Sözlük*, Haz. Şükrü Haluk Akalın... v.d., 10. bsk, Türk Dil Kurumu, Ankara 2009, s. 1184.

8 Abdurrahman Faik, “Göl Kenarında”, *Yeni Mecmua*, 15 Temmuz 1928, Yıl 1, S 5, s. 1-2.

9 Latin harflerinin öğretilmesi faaliyetinin İstanbul'dan başka, taşra kentlerde hatta bugünkü Hatay ili ve çevresinde de eş zamanlı olarak başladığı görülmektedir. Ayrıntılı örnekler için; Sadık Sarısamam, “Taşrada Harf İnkılabının Uygulanışı (Afyonkarahisar Örneği)”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C VIII, S 3 (Atatürk Özel Sayısı)

mıştır. O, Birinci Dünya Harbi ve Millî Mücadele döneminde zaman zaman İstanbul'da ikamet etmesi münasebetiyle, dönemi karşılaştırma şansına sahip olmuştur. Bu değerlendirmeyi yaparken de her kesimden vatandaşın inkılaplara ve günlük hayata bakışını ve medeniyet mefkûresini benimseyen bir zihniyetin yerleştiğini anlatmaya çalışmıştır. Öyle ki o günlerden bu güne gelene kadar gerçekleşen değişim süresini inanılmaz bulduğunu ifade etmiştir.

İnkılaplar silsilesinin hızlı, köklü ve kapsamlı bir şekilde gerçekleşmesini Türkün ruh ve imanından doğan Anadolu hareketine atfeden Melek, bir müjde olarak Yeni Türk Harflerini haber vermiştir. Bu değerlendirmeyi yaparken de *“Bu harf inkılabıyla da, diğer inkılapların fevkinde müsbet ve pek mesut bir netice elde edileceğine asla şüphe edilmemesin”*¹⁰ sözleriyle okuyuculara güven ve azim aşılamaı ihmal etmemiştir.

Gazetede başyazı olarak yer alan bu mektubun tamamının Arap harfleriyle basılmış olması da dikkat çekicidir. Mektubun yalnızca küçük bir bölümü yazının sonunda Latin harfleriyle verilmiştir.

Yeni Mecmua gazetesinin 15 Teşrin Sani (Kasım) 1928 tarihli nüshasında, Latin harfleri kullanılarak “Türkçe” hakkında kaleme alınan “Türk Yazısı” başlıklı makalede öncelikle *“Yeni Türk harflerinin, bütün Türk muhitlerde olduğu gibi, Antakya ve havalisinde de büyük ve samimi bir alaka ile öğrenildiğini memnuniyetle görüyoruz”*¹¹ ifadesi yer almıştır.

Yazıda yeni harflerin öğrenilmesinin iki açıdan önemli olduğuna işaret edilmiştir. Birincisi öğrenilmesindeki kolaylık, ikincisi ise milli lisan meselesidir. Kolaylık nedeniyle halk okuma yazmaya heves etmektedir.

Yazıda milli ruh fikriyatını tatmin edebilecek tek irfan ve hars kaynağının Türk dili ve Türk harsı olduğundan şüphe edilmemesi gerektiği üzerinde du-

/ Aralık 2006, s. 101-106. (ss 93-136); Hüsametin Yıldırım, “Vahdet Gazetesi'nin Harf İnkılabını Hatay Türkleri'ne Yansıtmaları” **Misak-ı Milli'nin 80. Yıldönümünde İskenderun ve Çevresi Paneli**, Yay.Haz. N. Birgül Gündüz, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2001, s. 56-76.

10 Abdurrahman Faik, “Şükrü Bey'e Mektup”, **Yeni Mecmua**, 1 Teşrin Evvel 1928, Yıl 1, S. 10, s.1.

11 Antakya'da, eğitimde ve resmi dairelerde yeni harflere nasıl geçildiği konusunda daha ayrıntılı bilgiler için bakınız; Volkan Payaslı, “Hatay'da Harf İnkılabı'nın Kabulü ve Yeni Alfabenin Uygulanması (1928-1938)”, **Turkish Studies**, C 6/1, Kış 2011, s. 1697-1712.

rulmuştur. ”Yakında eski yazıları tarihe terk edecek olan Türk dili ve Türk ilmi-irfanı yalnız yeni harflerle büyüyüp gelişecektir” ifadesine yer vermiştir¹².

Dr. Abdurrahman Melek’e göre lisan milli varlığın timsalidir¹³. Milli mevcudiyetlerini daima muhafaza etmek isteyen İskenderun Sancağı Türklerinin yeni harflerle meşgul olması doğal ve hayati bir ihtiyaçtır¹⁴.

Görüldüğü üzere sancağın kendi içinde bağımsız olduğu kadar, Türkiye Cumhuriyeti devletinin gerçekleştirdiği inkılaplar çerçevesinde meydana gelen gelişmelerden de haberdar olması hatta eşzamanlı olarak hareket edilmesinin önemine vurgu yapmış ve bölgede meydana gelebilecek siyasi gelişmelere hazır olmayı öngörmüştür.

Gazetenin 15 Haziran 1928 tarihli üçüncü sayısında “Muhite Hürmet” başlıklı makale İnsanın yaşadığı çevrede ideolojileriyle birlikte gelişen ve sosyal kuralları belirleyen etmenlerin coğrafi şartlarla birlikte oluştuğu tezi ile başlamıştır. Melek, ayrıca toplumun herkes tarafından kabul gören birtakım yaşam standartları tarafından kontrol edildiğini de iddia etmiştir. Bu çerçevede tek hücreli varlıklardan ilim adamlarına kadar bütün canlılar, doğa kanunlarına aykırı davranışlar sergileyemez. Bu teoriye göre tabiatın işleyişi ne kadar önemli ise de sosyal bir varlık olan insan, birlikte yaşadığı topluluğun aksine hareket etmemektedir. Bunu, geliştirdiği dimağ sayesinde yapabilmekte ve sosyal kurallar bütünü çerçevesinde ortaya koymaktadır¹⁵.

Diğer taraftan insanoğlu beyin denilen mükemmel bir organa sahip olmasına rağmen her istediğinin gerçekleşmediğini de öğrenmiştir. Melek’e göre topluluğun tamamının düşüncelerini ve gayesini öğrenerek ve bunlara saygı duyarak sosyal hayatın kuralları meydana getirilmelidir¹⁶.

12 Abdurrahman Faik, “Türk Yazısı”, **Yeni Mecmua**, 15 Teşrin Sani 1928, Yıl 1, S 13, s. 3.

13 Her fırsatta bağımsızlık ve Milliyetçilik propagandası yapan Melek, bu defa da anadil kavramı üzerinden mesajını paylaşmıştır. Nitekim, Dil Milletini Malıdır. Ziya Gökalp, **Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak**. Haz. İbrahim Kutluk, Kültür Bakanlığı, Ankara 1976, s.19.

14 Abdurrahman Faik, “Türk Yazısı”, **Yeni Mecmua**, 15 Teşrin Sani 1928, Yıl 1, S 13, s. 3.

15 Abdurrahman Faik, Muhite Hürmet, **Yeni Mecmua**, 15 Haziran 1928, Yıl 1, S 3, s. 1.

16 Günümüz araştırmacıları, sosyal hayatı düzenleyen kuralların, kişi hak ve hürriyetlerine izin verecek biçimde düzenlenmesi ve meydana gelebilecek sosyal ve siyasi değişimler için adapte olabilecek şekillerle tekrar düzenlenebilmesini öngörmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz.; Nihan Demirkasimoğlu, “Toplum Yaşamında Kurallar: Birey-Kural İlişkisi”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 13, S 1, Mart 2015, s. 138-156.

Nihayet, “*Şahsi bir amelin, hasis bir menfaatin, hususi bir gaye-i hayalin tahakkukunu temin için herkesin aynı amelle meşbu’ olmasını, aynı gayeye sarılmasını istemek ve bu nokta-i nazarı müdafaa maksadıyla halkın hissiyatını rencide etmek nasıl tecviz edilebilir?*” sözleriyle yazısını tamamlayan Melek, ortak paydada buluşmayı amaçlayan fertlerin tamamının aynı ideale inanmış olmasını beklemenin mümkün olamadığını savunmuştur¹⁷.

“Ümid ve İstiklal” başlıklı, 1 Eylül 1928 tarihli bu yazı, siyasi nitelikli olup Halkçılık ile ilgilidir. Abdurrahman Melek, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu döneminde yaşamış Jean Markoviç adlı bir siyasetçi üzerinden halkçılık düşüncesini dile getirmiştir. Melek bu yazısında Dalmaçyalı Jean Markoviç’in hayat hikâyesini ve halkçılık adına verdiği siyasi mücadelesini anlatmıştır¹⁸.

Buna göre Jean Markoviç, Dalmaçya’da yaşayan mütevazi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Viyana’da hukuk alanında doktora yapmış, Paris’e “Ulûmi Siyasiye ve İctimaiye” tahsil etmek için gitmiştir. Paris’te 5 yıl kalmıştır. Burada bulunduğu yıllarda çağdaş demokrasiler, ekalliyetler hukukuna dair bir tez hazırlamıştır. Bütün bu faaliyetler neticesinde Markoviç’in fikri yapısının temel iki özelliği ön plana çıkmıştır. Bunlar mefkûrecilik ve vatanseverliktir.

Öte yandan 32 yaşında memleketine dönerek memuriyet hayatına başlayan Markoviç her sene üstlerinden takdir ve taltif görmesine rağmen memuriyetten hoşlanmamıştır. Fikirlerini yaymanın en önemli yolu olarak gazeteciliği görmüştür. Memuriyetten ayrılarak, “Cumhuriyet” adında bir gazete yayınlamaya başlamıştır. Bu gazetede halkçılık fikrini konu alan makaleler yazmış, halkın ve kamuoyunun ihmal edilmesi, aldatılması suretiyle siyasetçilerin oynayabilecekleri oyunları okuyucularına anlatmaya çalışmıştır. Bu şekilde elde edilen başarıların devamlı olamayacağını, halkın hatasını er geç idrak ederek süratle düzeltecek kabiliyette bulunduğunu ayrıntılı bir şekilde anlatmaya çalışmıştır¹⁹.

17 Abdurrahman Faik, Muhite Hürmet, **Yeni Mecmua**, 15 Haziran 1928, Yıl 1, S 3, s. 1-2.

18 Abdurrahman Faik, “Ümid ve İstiklal”, **Yeni Mecmua**, 1 Eylül 1928, Yıl 1, S 8, s.1.

19 a.g.m., s.2.

Halkçılıkla ilgili²⁰ bu yazıları bir gün arkadaşlarından İktisat Doktoru Paul Marks'ın şiddetli tenkidine uğramıştır. Paul Marks vilayet merkezinde varlıklı ve nüfuzlu bir ailenin çocuğu idi. O, halk denilen kitlenin, anlayış seviyesinin düşük ve derinlikten uzak olduğunu iddia etmiştir. O'na göre halk servet ve nüfuz sayesinde tahakkümle şuurulu veya şuursuz bir şekilde sevk ve idare edilebilir. Paul Markus “*Bu kitleye tahayyül ettiğiniz kıymet ve ehemmiyeti atfetmek doğru değildir*” demiştir.

Paul Marks'ın bu eleştirileri Jean Markoviç'in ilmî esaslara dayanan cevaplarıyla tamamen çürütülmüş ve Markoviç'e daha çok taraftar kazandırmıştır. Markoviç, halkçılık anlayışını daha güçlü bir şekilde savunmaya devam etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı neticesinde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu parçalanınca onun ekalliyetler hukuku üzerinde yaptığı ihtisas önem arz etmiştir. Nitekim yeni kurulan Yugoslavya'da ilk millet meclisi seçimlerinde aday olmuş ve büyük miktarda oy alarak milletvekili seçilmiştir. Dâhil oldukları siyasi toplulukta ırk ve dil itibarıyla azınlık teşkil eden halkın hukukunu savunmak üzere millet meclisinde söz sahibi olmuştur.

Diğer taraftan geçmişte halkçılık konusunda gazete sütunlarında kendisi ile tartışan arkadaşı Paul Markus'da parası sayesinde milletvekili olmuştu. Markoviç, Paul Markus ile meclise gitmezden evvel bir görüşme imkânı buldu. O'na kamuoyunun son eğilimlerini öğrenmek için halkla temas etmesini tavsiye etti. Ancak, Markus halkın dikkate alınması gereken bir güç olmadığını söyleyerek buna gerek duymamıştır. O, “*Eğer o kuvvet, hakikaten mevcut olsaydı benim yazılarımdan müteessir olması icap etmez miydi? Ve bugün beni halk timsali bir mebus olarak göremezdiniz. Yahut ben o muhayyel kuvveti istediğim gibi aldatabilmişim. Yarın da aldatırım. Şimdi neden kendimi üzerek bununla meşgul olayım?!*”²¹ demiştir.

20 Bu sırada Türkiye'de halkçılık uygulamaları arasında en önemlilerinden sayılan Aşar Vergisi 1925 yılında kaldırılmıştır. **Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980**, Mete Tuncay vd. Cem Yayınevi, Ankara 1989, s. 284-285. Fransız ihtilali sonrası ve feodal yönetim anlayışının yıkılmasıyla ortaya çıkan milliyetçilik akımını besleyen en önemli fikirlerden biri de halkçılık olmuştur.

21 Abdurrahman Faik, “Ümid ve İstiklal”, s.2.

Buna karşılık Jean Markoviç halkçıların o meşhur düsturunu söyleyerek cevap vermiştir: “*Bütün halkı bir müddet veyahut bir kısım halkı her zaman aldatabilirsiniz. Fakat bütün halkı her zaman aldatamazsınız*”²².

Jean Markoviç mecliste seçim bölgesinin sorunlarını ve taleplerini dile getirmiş, bu husustaki her tartışmaya katılmış, halkçılık anlayışı merkezinde çözümler üretmiştir. Bu sebeple fikrine katılan ya da karşı çıkan bütün gazeteler kendisinden bahsetmeye başlamıştır. Bütün bunlar yaşanırken Paul Markus bu sorunlara kayıtsız kalarak meclis görüşmelerinde fikir dahi beyan etmemiştir.

Bu şartlarla geçen birinci dönem sona ermiş, millet meclisinin ikinci dönem seçimlerine geçilmiştir. Bu seçimlerde de hem Markoviç, hem de Markus yeniden aday olmuşlardır. Paul Markus ilk seçimlerde olduğu gibi para ile oy satın almaya çalışmasına rağmen bu defa milletvekili seçilememiştir. Bu duruma karşılık Jean Markoviç seçim kampanyasında çok çalışmamasına rağmen halkın coşkunu tezahüratı arasında oyların tamamına yakınına yakınını alarak ikinci defa milletvekili seçilmiştir.

Bu defa meclisin yapısı Jean Markoviç için daha müsait hale gelmiştir. Bir gün seçim bölgesinin bağımsızlık lehindeki haklı ve yasal olan taleplerini ateşli bir konuşma ile meclis genel kurulunda açıklama fırsatı yakalamıştır. Meclisin çoğunluğu da bu görüşe taraftar görünmüş ve olumlu karşılanmıştır. O bu durum üzerine büyük bir ümit ve neşe ile meclisten çıkarken kapıcı kendisine bir telgraf vermiş. Hanımının ikiz oğlan doğurduğunu öğrenmiş ve çocuklarına Ümit ve İstiklâl isimlerini vermiştir²³.

“Medeniyet Nasıl Başlar” adını taşıyan yazı 1 Ocak 1929²⁴ günü yayınlanmıştır. Yazıda tarihin kaydettiği medeniyetlerin en olgunu ve en başarılısı-

22 Bu sözü ilk söyleyen Phineas Barnum’dur. Bilahare Amerika Birleşik Devletleri’nin 16. başkanı olan Abraham Lincoln tarafından halk kelimesi ilave edilerek tekrar edilmiştir. En çok bilineni de Lincoln tarafından söylendiği yönündedir. Phineas Barnum’un söylediği sözün aslı şu şekildedir “Bazılarını hep aldatabilirsiniz. Bazen de herkesi... Ne var ki, herkesi her zaman aldatamazdınız”. **Hayata Yön Veren Öyküler**, Derleyen Akın Alıcı, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2004, s.100.

23 Abdurrahman Faik, “**Ümid ve İstiklal**”, **Yeni Mecmua**, 1 Eylül 1928, Yıl 1, S 8, s.1-3.

24 İkinci Kanun (Ocak) ayı ile birlikte yeni yılın başlaması dolayısıyla 1929 senesi olması gerekmektedir. Gazetede bu tarih sehven 1928 olarak verilmiştir.

nın batı medeniyeti olduğu, bunun en önemli gerekçesinin üstün vasıflarının ilmi esaslara dayanması ve evrensel olması üzerinde durulmuştur.

Abdurrahman Melek'e göre, eski medeniyetler kendi siyasi sınırları içerisinde devam etmiş, bir memleketten diğerine ancak istila kuvvetleriyle beraber geçebilmiş, orada da bu kuvvetlerin siyasi gücüne itaat ederek yaşamıştır. Hâlbuki bugünkü garp medeniyeti, aynı zamanda bir fikir hareketi olarak dünyanın her tarafına yayılmaktadır. İstila kuvvetlerinin geçmediği yerlere dahi nüfuz ediyor ve geçtiği memleketlerden çıkmıyor.

Batı medeniyetinin sınırı olan Yakındoğu, eski Osmanlı İmparatorluğu'nun batı sınır çizgisindeyken, son Türk inkılabıyla Anadolu'nun bugünkü doğu sınırlarına dayanmıştır. Uzakdoğu'da ise Japonya, yarım asır süren sancılı bir yenileşme hareketi sonucunda batı medeniyetinin sınırlarına dâhil olmuştur. Şimdi bu kuvvet Afganistan gibi Orta Asya memleketlerinde ve İran'da faaliyete başlamıştır. Görüldüğü üzere batı medeniyeti Asya kıtasında yer edinmeye başlamış ve buralara kadar yayılmıştır.

Yaşayan gerçek medeniyetin sınırı artık çok yakınımızdan başlıyor. Çünkü hem ırkımız hem dinimiz koca bir kütle olarak yanımızda iken, donanım ve kişilikleriyle medeniyet timsali olan Fransızlar da aramızda bulunmaktadır. Dolayısıyla içimizde parlayan medeniyetin cazip ve büyümlü güzelliklerine, kudretine insanlarımız nasıl ilgisiz kalabilir ve kendini kaptırmadan yaşayabilir? Ruh, güzelliğin veya mükemmelliğin aşığı değil midir?

Bugün için İskenderun Sancağı dâhilinde şapka giymek, Latin harfleriyle Türkçe yazmak şeklinde gelişen medeniyet adımları siyasi ve milli bir hareket olarak düşünülmemelidir. Bütün bu gelişmeler uluslararası medeniyetin başlangıcı gereğidir. O medeniyet ki hayatın her türlü ihtiyacına karşı mükemmel ve müşterek birtakım şekiller ve kurallar koymuştur. Şapka ve Latin harfleri gibi kaideler de buna dâhildir.

Bilinen odur ki medeniyet, bir memlekete gelirken çeşitli alanlardan girer, kıymetli bir hatibin dediği gibi “gümrüklerde tasfiyeye uğrayarak gelmez”. Şartlar böyle iken “medeni olalım fakat şunu bunu kabul etmeyelim” demek doğru olamaz. Medeniyeti, bütün esasları, kuralları ve şekliyle kabul etmelidir. Aksini iddia etmek birtakım yanlış zihniyetleri korumaya yönelik faydasız bir çabadır, yükselmek fikriyle uyuşmaz.

Herhangi bir memlekette medenileşme ülküsüyle yapılan bireysel ya da toplumsal hareketlerden bütün medeni ve erdemli insanlar memnuniyet hissediler. Bilhassa Fransızlar gibi medeniyet yolunda birçok milletlere önderlik etmiş milletlerin mutlu olması beklenir²⁵.

Görüldüğü üzere Melek bu yazısında Fransızları övücü bir yaklaşım göstermiştir. Bunun en önemli nedeni İskenderun sancağının Fransız mandası altında bulunuyor olmasıdır. Bu dönemde Fransızları rahatsız edici tutum ve davranışlardan uzak durmak gerekiyordu²⁶.

3. Abdurrahman Melek'in Sosyal Alandaki Yazıları

Dr. Abdurrahman Melek'in "Hasta Kadın" başlıklı yazısı 1 Haziran 1928 tarihinde yayınlanmıştır. Yazının ilk bölümünde hasta bir kadın ve doktoru arasında muayene sırasında geçen konuşmalar aktarılmıştır. Makalenin kalan bölümlerinde ise İskenderun bölgesindeki fakirlikten bahsedilmiş, gelişmişlik açısından Avrupa ile bölge kıyaslanmıştır.

Belirtildiğine göre; genç kadın, muayene olduktan birkaç gün sonra şikâyetlerinin devam etmesi üzerine muayenehaneye tekrar gelerek tavsiye edilen perhiz programına uyamadığını söylemiştir. Tedavinin başarısız olduğunu öğrenen doktor hastasına kızmıştır. Bu tepki üzerine hasta kadın, parası olmadığı halde evdeki yorganı satıp muayene ücretini ödediğini, perhiz için çaresiz olduğunu ve komşuların yardımıyla doyduğunu anlatmıştır. Hatta iki çocuğuyla beraber yaşadığını ve kimsenin kendisine iş vermediğini söylemiştir. Doktor, her gün fakirliğin ve zaruretın birçok örneğini gördüğü muhite alışkın olmasına rağmen kadının anlattıklarından etkilenmiştir.

O, memleketin sosyal ve ekonomik hayatında buna benzer örneklerin toplumsal yara oluşturduğunu görmüş, çözüm noktasında ise kimsesizler ve özellikle kadınlar için ücretsiz tedavi olabilecekleri bir hastane yapılması gerektiğini dile getirmiştir. Buna ilaveten muhtelif hayır kurumlarının medeni

25 Abdurrahman Faik, "Medeniyet Nasıl Başlar", **Yeni Mecmua**, 1 İkinci Kanun (Ocak) 1929, Yıl 1, S 16, s.1.

26 Duman, gazetenin manda yönetimi tarafından kapatılma korkusu ile Fransızları övücü bir yayın politikası yürüttüğünü ifade etmiştir. Gazetenin yayın politikası hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Olcay Özkaya Duman, **Sancak'tan Devlet'e Hatay Basını (1921-1939)**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2013, s. 46-57.

memleketler seviyesinde çoğalmasını ve mahrumiyet içinde kıvranan insanların zaaflarından faydalanmak isteyenlere karşı önlem alabilecek teşkilatlar kurulmasını önermiştir²⁷.

O dönemin şartlarında bu gibi temenniler hayalden öteye geçmemektedir. Bu durum insanları ümitsizliğe sevk etse de kurulacak sosyal müesseseler ile medeni şartları elde etmek mümkün olabilir²⁸. Bunu gerçekleştirebilmek için ise memleket kaygısı ile mefkûre sahibi ve medeni yaşam gayesi olan azimli insanlara ihtiyaç vardır.

Abdurrahman Melek, “*Biz mecmua sütunlarında hiç olmazsa tarih huzurunda vicdani mesuliyetlerden kurtulmak için her gün bir derde, bir ihtiyaca işaret edeceğiz. Sözlerimizin ameli kıymeti haiz olmasını tercihen ve herkesten önce biz arayacağız.*” diyerek bu tip yazıların devamının geleceğine işaret etmiştir.

O’na göre zaman zaman gündeme gelen Avrupa’nın ekonomi ve sanayi alanında “*yedi yüz sene ileride oldukları*” görüşü eksik değerlendirmelerden kaynaklanmaktadır. Sadece ekonomik değil sosyal ve kültürel şartlar da değerlendirilerek yapılacak kıyaslamalar gerçeği yansıtacaktır²⁹.

Abdurrahman Melek 1 Ağustos 1928 tarihinde baş makale olarak yayınlanan “*Altıncı İzdivaç*” isimli yazısında toplum hayatının kanayan bir yarasına işaret etmek istemiştir.

Yazar, Bayraktar namıyla meşhur olmuş ve muhitinde herkes tarafından tanınan ve saygı duyulan bir kişiden bahsetmektedir. Adı geçen kişinin en belirgin özelliği çok konuşmak, yeni nesli beğenmemek ve eleştirmektir. Bu kişi 75 yaşına gelene kadar 5 defa evlenmiş ve ayrılmıştır³⁰. Her seferinde de

27 Abdurrahman Faik, “Hasta Kadın”, **Yeni Mecmua**, 1 Haziran 1928, Yıl 1, S 2, s. 1.

28 Özellikle II. Meşrutiyet sonrası şahıslar ve vakıflar etrafında oluşmuş sosyal yardım anlayışına son verilerek kurumsallaşmaya gidildiği, Hilal-i Ahmer, Eytam Sandıkları, Himaye-i Etfal, Rehber-i Teävün Cemiyet-i Hayriyesi, Osmanlı ve Türk Hanımları Esirgeme Derneği ve Osmanlı Fukaraperver Cemiyet-i Hayriyesi gibi yardım kuruluşlarının çoğalması yazarın görüşünü desteklemektedir. Sadık Sarısamam, “Eyüp Sultan Fukaraperver Cemiyeti Hayriyesi”, **Tarihi, Kültür ve Sanatıyla IX. Eyüp Sultan Sempozyumu**, Eyüp Belediyesi, İstanbul 2005, s. 72.

29 Abdurrahman Faik, “Hasta Kadın”, s. 1-3.

30 Günümüz şartlarında da çocuk sahibi olamamak boşanma gerekçeleri arasında yer almaktadır. Özgül Aktaş, **Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlük-**

çocuğunun olmaması boşanmaların tek gerekçesidir. Nihayet 6. izdivaca karar vermiştir.

Bu sırada, kendisi için çok kıymetli olan yeğeni, tatil izni için İstanbul'dan dönmüş ve amcasının yeniden evlenme kararını öğrenmiştir. Yeğenin ilk tepkisi şimdiye kadar çocuğunuz olmadı diye beş kere evlendiniz, hâlbuki kadın ve erkeğin çocuk yapabilme kabiliyeti ilmi olarak kesinlikle tespit edilebiliyor şeklinde olmuştur. Amcasına “*Acaba aldığınız ve boşadığınız bu kadınların hepsi de bu kabiliyetten mahrum mu idiler? Yoksa asıl mahrum olan siz misiniz? Niçin bir doktora müracaatla bunu halletmek istemiyorsunuz?*” diyerek doktora gitmeye ikna etmiştir.

Tıp bilimindeki gelişmeler karşısında hayret eden ihtiyar, nihayet mikroskobik tetkik sonucunda çocuk sahibi olabilme kabiliyetinden mahrum olduğunu öğrenmiştir.

Melek, “*Elli seneden beri çocuk yapmak sevdasıyla dul, müseyyeye (tembel), bakire olarak aldığı beş kadının hayatını zehirlemiş olmaktan mütevellit derin bir azap vicdanı talihsiz ihtiyarı pek çok düşündürdü. Ve bedbaht adam şimdiye kadar yanlış itikatlar, yanlış hükümlerle bu kadınların günahlarını aldığından cenab-ı haktan af ve mağfiret diledi.*”³¹ sözleriyle cehalet karşısında ilim ve fennin galibiyetine vurgu yapmış ve genç nesillerin üzerine düşen vazifelere işaret etmiştir.

“Terakki Yolları”³² başlıklı yazıda Melek, toplum hayatını ferdi hayatın sonucu olarak değerlendirmiştir. O, ilerleme ve medeniyete giden yolun, toplumun tamamı tarafından kavranması gerektiği üzerinde durmuştur.

Abdurrahman Melek bu yazıda öncelikle Ferdietçilerin³³ görüşüne yer vermiştir. Buna göre ferdietçiler toplumu birtakım organlara ve fertleri de o organları meydana getiren hücrelere benzetmişlerdir. Onlara göre toplumsal

ler, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2011, s.81; **Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması TBNA 2014**, Editör Mustafa Turğut, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 56.

31 Abdurrahman Faik, “Altıncı İzdivaç”, **Yeni Mecmua**, 1 Ağustos 1928, Yıl 1, S 6, s.1-2.

32 Bu kelimenin aslı Terakki olmalıdır. Sehven Terekki olarak yazılmıştır.

33 Ferdietçilik (İng. individualism), Rönesansın sonuçları arasında ortaya çıkmıştır. Kişi hak ve hürriyetlerini düzenin temeli sayan bir doktrindir. <https://www.iktisatsozlugu.com/> Erişim: 18.11.2017 saat 14.30.

grupların sağlığı enerjik ve güçlü bireyler ile mümkün olabilir. Bundan dolayı sosyal hayatın gelişmesi öncelikle ferdi hayatların olgunlaşması ile mümkündür. Diğer bir ifade ile ferçtiler ilerleme ve tekâmülü fertlerin ayrı ayrı yükselmesinde ararlar.

Melek, yakın zamandaki gelişmelerin ise bu teorinin aksini gösterdiğini iddia etmiştir. Bir ülkenin ya da topluluğun ilerleme ve yükselmesi için fertlerin aynı seviyeye ulaşmasını beklemek yanlıştır. Zira bunun için çok zaman gereklidir. Bilakis süreci hızlandırmalıdır. Birkaç fikir adamının sevk ve idaresi ile topluluklar kısa zamanda en gelişmiş medeniyetleri kabul edebilmektedirler. Bilahare o topluluğun fertleri söz konusu medeniyetin gereklerini tecrübe ile benimsemekte ve toplum topyekûn olarak ilerlemektedir. O, tecrübe ile fertlerin geliştirilmesine “*hadisecilik ruhu*”³⁴ adını vermiştir. Toplumun yaşayarak öğrenmesi, tecrübe etmesi esasını açıklamaya çalışmıştır.

Melek, inkılapçı bir görüşü benimsemiş, telkin ve yayınlarla toplumu iletmenin mümkün olamayacağını, zorlayıcı bir kuvvete ihtiyaç duyulacağını iddia etmiştir. O, mecmua sütunlarında şimdiye kadar toplumsal problemlerin birçok defalar dile getirildiğini, ilerleme yenileşme adına sözler söylendiğini, artık halkın çözüm beklediğini ifade etmiştir.

Melek, yazısına “*Gönül ister ki bu gibi inkişafa ve terakkiye ait işleri fertçilik nazariyesine havale etmeyerek hami, hâkim ve mücbir bir kuvvet sevk ve idare etsin*” temennisi ile son vermiştir³⁵.

Dr. Abdurrahman Melek, 15 Şubat 1929 tarihli “Medeni Teşkilat Ve Kulüpler” adlı başyazıda medeniyet seviyesinin sadece muazzam binalar, geniş ve muntazam caddeler ile güzel parklarla ölçülemeyeceğine değinmiştir. O’na göre eğitim kurumları, hastaneler, ulaşım araçları, iktisadi ve sosyal kurumlar da medenileşmenin işaretlerdir. Kulüpler, yani sivil toplum kuruluşları da medenileşmenin ölçüsü olarak değerlendirilmelidir.

34 Olaycılık (İng. Phenomenism, Osm. hadisiye, hadisecilik) Olaylardan başka hiç bir gerçek tanımayan, bilgi kaynağının yalnızca olaylar olabileceğini ileri süren öğretidir. <http://www.sozce.com/nedir/240899-olaycilik> Erişim: 18.11.2017 saat 14.00.

35 Abdurrahman Faik, “Tereki Yolları”, **Yeni Mecmua**, 1 Birinci Kanun 1928, Yıl 1, S 14, s.1.

Melek yazısında kulüplerin neden ayrıca ele alınması gerektiğini açıklamaya çalışmıştır. O, kulüplerde fikir birliği içerisinde hareket edildiğine dikkati çekmiştir. Bu kuruluşların yasalar çerçevesinde ve devlet kontrolünde faaliyetlerini gerçekleştirdiklerini hatırlatmıştır. Oysa terakki ve medeniyet için idarenin kontrolünde topyekûn yenileşme hareketine girişilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Buradan yola çıkarak kulüplerin üyelerini topyekûn harekete geçirerek gerçekleştirecek inkılaplarda etkin rol oynayacağına işaret etmiştir³⁶.

Yazıda, Antakya'da kurulan Gençspor³⁷ adlı bir futbol kulübüne övgü ifadeleri yer almıştır. Söz konusu kulüp faaliyetleri ve buna benzer amaçlar doğrultusunda halkın teşkilatlanabileceğinin sinyallerini vermeye çalışmıştır.

Aslında Abdurrahman Melek, devlet eliyle gerçekleştirilecek inkılapların sivil toplum kuruluşları tarafından da benimsenmesi ve desteklenmesinin önemine işaret etmiştir. O, bu yolla inkılapların halk tabakaları tarafından kabulü ve uygulanmasının önünün açılacağı düşüncesindedir.

Melek spor kulübü gibi sağlam vücut ve sağlam beyin yetiştirmeyi hedef edinen kuruluşlara maddi ve manevi olarak herkes tarafından destek olunması gerektiğini ifade etmiştir³⁸.

Latin harfleriyle kaleme aldığı 15 Nisan 1929 tarihli “Neşeli Olmalı” başlıklı yazıda, neşeli olmanın insan hayatı üzerine olumlu etkilerinden bahsedilmiştir. Buna göre neşeli insan ümit doludur. Neşe kişiyi azim ile ayakta tutan büyük bir manevi güçtür. Neşeli insanlar hayatın inişli çıkışlı şartlarında daha az üzülmürlürl.

Melek'in sıkça dile getirdiği muhit ve terbiye kavramları bu metinde “*Neşe, kısmen yaratılışın, fakat daha çok muhit ve terbiyenin mahsulüdür*”

36 Demokrasi idarelerinde sivil toplum kuruluşlarının önemli bir yeri vardır. Hatta bütün dünyada toplum kuruluşları, finans kuruluşları, çok uluslu şirketler ve medya ile beraber en önemli güç kaynaklarından biri haline gelmiştir. Ayrıntılı bilgi için; Mustafa Talas, “Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi”, **Türklük Bilimi Araştırmaları TÜBAR-XXIX-/2011-Bahar**, s.388.

37 Ağustos 1926'da Antakya'da, Şükrü Fehmi'nin (Balcı) öncülüğünde Gençspor adıyla ilk Türk spor kulübü açılmıştır. Kulüp hakkında ayrıntılı bilgi için; Mehmet Tekin, “Gençspor Kulübü”, **Güneyde Kültür**, S 16, Haziran 1990, s.15-21.

38 Abdurrahman Faik, “Medeni Teşkilat ve Kulüpler”, **Yeni Mecmua**, 15 Şubat 1929, Yıl 1, S. 19, s. 1.

cümlesiyle anlam bulmuştur. O, çevresel etkilerin maddi ve manevi şartlarına göre neşeli olunabileceğini de iddia etmiştir. O'na göre Batı ve Doğuyu ayıran belirgin özelliklerinden birisi de Garplıların daha neşeli olmasıdır³⁹. Melek genç nesillere ulaştırmak istediği mesajın anlaşılması için şark gelenekçiliğinden sıyrılarak batıcılığın benimsenmesini hatta tamamen özümsemesinin gerektiğini önemle vurgulamıştır⁴⁰.

Yeni Mecmua'nın birinci yılını tamamlaması nedeniyle “Birinci Yıl” başlıklı bir yazı kaleme alan Abdurrahman Melek, burada gazetenin genel yayın politikası ve hedeflerinden bahsetmiştir. Bugün birinci yılını tamamlayan gazetenin ikinci senesine ait programının da hazırlandığına işaret etmiştir. Gazetenin amacının geçen yıl olduğu gibi muhitin ilmi, sosyal, iktisadi ihtiyaçlarını düşünmek, gençliğin derin bir aşk ve imanla sarılmış olduğu yenileşme fikrini güçlendirmek ve geliştirmek olduğunu belirtmiştir.

O'na göre gazete gücünü bu fikri yaymak üzere bir seneden beri kendisine gösterilen alakadan, aydınların samimi ve kıymetli takdirlerinden ve gençlerin hararetli duygularından almaktadır. Bu manevi hazineler sayesinde gündün güne daha olgunlaşmakta ve amaçlarını gerçekleştirme yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

Gazete yepyeni ve mükemmel bir eser iddiasında bulunmamakla birlikte batının bilinen temel prensiplerini naklederek yayınlayacağını ilk nüshasında ilan etmiş idi. Bugün de aynı sözleri tekrar etmektedir. Bu yıl gerçekleşecek yenilik ise batı dillerinden çevrilmiş yazılar olacaktır.

Melek'e göre gazetenin okuyucularının ilmi, zevk ve ihtiyaçlarını tatmin edebilecek derecede mükemmel olduğunu kimse iddia edemez. Millete hiçbir

39 Görüldüğü üzere Abdurrahman Melek mutluluğu Batılılaşmak ile eş değer tutmuştur. Bu gün de doğulu mu yoksa batılı mı daha mutludur? Sorusunu yönelten araştırmalar mevcuttur. Örneğin Sebahattin Küçük sınırsız özgürlük ve hak iddiası ile yola çıkan bütün özgürlükleri fertte toplamaya çalışan batılı anlayışı mutsuzluk kaynağı olarak takdim etmiştir. O'na göre batılının benimsediği özgürlük, olumsuzluk ifade ettiği için insanı kendi kendisine tutsak ederek mutsuzlaştırmıştır. Oysa Doğu düşünce sistemlerinde ve İslam dininde ise, sonsuz özgürlük iradesi Allah'a aittir. Birey O'na teslimiyetle gerçek özgürlüğü yaşar. Bu özgürlüğü yaşayan ve yaşatan kimseler, çevrelerine iyilik ve mutluluk saçarlar. Sebahattin Küçük, “Batı ve Doğu Düşünce Sistemlerinde İnsan Anlayışı ve Sömürgeci Zihniyet”, **Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi**, C V, S 2, s.183.

40 Abdurrahman Faik, “Neşeli Olmalı”, **Yeni Mecmua**, 15 Nisan 1929, Yıl 1, S 23, s. 6.

faydası olmadığını da hiç kimse söyleyemez. Çünkü henüz birinci yaşında elde ettiği başarıları meydandadır.

Gazete, Ahmet Sırrı, Ziya Tevfik, Emin Asım gibi henüz pek genç şairleri, Aysel ve Şükrü Fehmi gibi kuvvetli hikâyeci ve edipleri tanıtmış, bunlarla “*memleketçilere*” ümit ve gurur kaynağı olmuştur⁴¹.

Bugün “Mekteb-i Sultani⁴²” sıralarında parlak bir istikbale doğru ilerleyen bazı genç şairlere kendilerini tanıtmaya fırsatı veren ve gelecekte meşhur olacaklarını haberdar eden yine mecmuadır. Bir sene zarfında beş usta kalemi edebiyat dünyasına tanıtan mecmua, ileride kim bilir daha kaç zekâ, irfan ve sanat adamları tanıtacaktır. Bunlar ise bir milletin yaşamak hakkı, bir memleketin yükselmek kabiliyetini ispat eden canlı örneklerdir.

Melek, yazısında böyle kıymetli yayın organları ve bunları takdir eden aydınların mevcudiyetinin önemine dikkati çekmiştir. O, Yeni Mecmua bir gün kapansa bile onu yaratan maksat ve fikrin yaşamaya devam edeceğini iddia etmiştir⁴³.

Abdurrahman Melek uzun bir aradan sonra gazetenin 7. yıldönümü münasebetiyle “Yenigüncülere”⁴⁴ adlı başmakale kaleme almıştır. O, bu yazısında basının gücü ve bölgeye yaptığı etkilerin sonuçlarından bahsetmektedir. Gazetenin gücünü geleceğe emin adımlarla hep birlikte yürümeyi ülkü edinmiş okuyucularından aldığına dikkat çekmiştir. Dil birliği ve Anavatana özlemi her fırsatta dile getirmiştir.

41 Abdurrahman Faik, “Birinci Yıl”, **Yeni Mecmua**, 1 Mayıs 1929, Yıl 1, S 24, s. 1.

42 Bu okul bugünkü Antakya Anadolu Lisesi’dir. 1883 yılında Rüştüye olarak açılmış, 1913-1914 eğitim öğretim yılında İdadiye dönüştürülmüştür. 1921 yılında ise Antakya Sultanisi adıyla eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmiştir. Rengin Galioğlu, **Hatay Kültür Tarihinde 1921-1939 Dönemi ve Bu Dönemin En Önemli Eğitim Kurumu Antakya Lisesi**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hatay 2004, s.31.

43 Abdurrahman Faik, “Birinci Yıl”, s. 1-3.

44 Yeni Mecmua, 1930 yılında Yenigün gazetesine dönüşmüştür. Yeni Mecmua *kültür ve edebiyat* ağırlıklı yayın yapmaktaydı. Bu suretle Türk kültürüne hizmet ediyordu. Fakat, dergi muhtelif Arap gazetelerinin Türklere yönelttikleri siyasi hücumlara mevzuat gereği cevap veremiyordu. Bu yüzden mecmuanın gazeteye çevrilmesine karar verildi. Gazetenin yazarları ve binası aynı kalmak kaydıyla siyasi yazılar yayımlanmaya başlandı. Olcay Özkaya Duman. **a.g.t.**, s. 56.

Melek “*Altı yıl evvel; Sizinle elbirliğiyle Yeni Mecmua’da çalıştığımız günleri unutmadım. Yüreğimizdeki tasayı gönlümüzdeki bitmez tükenmez sevgiyi bilmeyenlere öğretmek istiyorduk. Emeklerimizin boşa çıkmadığını görmekle sevinmekteyim*” diyerek geçmişe gönderme yapmıştır. O’na göre *Yeni Mecmua*, “Yenigün” olduktan sonra daha da ileri gitmiş, birçok yararlıklar göstermiştir:

Ana dille yayın yapan bir gazetenin mevcudiyeti son derece önemlidir⁴⁵. Dağ, dere, tepe, bayır, bucak öz dili ifade ederken aydınların daha ilerisini düşünmeleri gerekir. Dil, birliğe ve birlikte varlığa katkı sağlar. Yurt kaygısı çekenler bundan vazgeçemezler.

Melek: “*Onun için umarım ki aramızda okuyucuların çoğalması, yakınlarda uzaklarda olup biten işleri günü gününe öğrenmek istek ve alışkanlığının artması, altı yılı arkada bırakan Yenigün, altmış yıllık bir geleceğe erdirir*” temennisinde bulunmuştur.

Yeni yetişen gençlere ise kanı erdem kaynayan yüce bir milletin evlatları olduklarını unutmamaları, ülkü sahibi olmaları ögüdünde de bulunmuştur⁴⁶.

45 1920’li yılların başından1939 yılı sonuna kadar farklı yıllarda, Hatay ve çevresinde 25 kadar gazete ve mecmua yayın hayatında faaliyet göstermiştir. Bunlardan 14’ü Milli şura destek veren politikalar gütmüştür. Ayrıntılı listeler için; Olcay Özkaya Duman, **a.g.t.**, s. 328-329; Tekin, Mehmet, **Hatay Basın Tarihi**, Kültür Basımevi, Antakya 1985.

46 Abdurrahman Faik, “Yenigüncülere”, **Yenigün**, 8 Birinci Teşrin 1934, Yıl 7, S 980, s.1.

SONUÇ

Abdurrahman Melek gazetede yazı yazmaya başladığı yıllarda Tıbbiye mezunu, Antakya’da muayenehanesi olan bir aydın idi. Arkadaşı Şükrü Balcı ile birlikte *Yeni Mecmua* gazetesinin kurucuları arasında yer almıştır. Melek bu mecmuada 15 yazı kaleme almıştır. Bu yazıların 14 tanesi 1928-1929 yıllarına aittir.

1929 yılına kadar düzenli olarak gazetede yazılar yayınlayan Melek 1932 yılında Sancak Meclis üyeliğine seçilmiştir. Muhtemelen buradaki iş yoğunluğu nedeni ile yazı yazmayı bırakmıştır. Siyasi gerekçelerle 1 yıl sonra bu görevinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Bu tarihten itibaren ailevi gerekçelerle sık sık İstanbul’a seyahat eden Melek, 1934 yılında çocuklarının eğitimi için İstanbul’a taşınmıştır. Bu süreçte, gerek siyasi gerekçeyle gerekse memleketine olan uzaklığından dolayı gazeteye yazı vermemesini etkilemiş olmalıdır. Ancak 1934 yılında tek yazısı yayınlanmıştır. Bu yazı 8 Ekim 1934 tarihinde yayınlanan “Yenigüncülere” başlığını taşımaktadır.

İlk sayısından itibaren gazetenin hemen hemen bütün sayılarında köşe yazısı kaleme almıştır. Bu yazıların büyük çoğunluğu baş makale niteliğindedir.

Abdurrahman Melek yazılarında “A.F.” rumuzunu kullanmıştır. O’nun yazılarının 3’ü sağlık alanı ile ilgilidir. Bunun yanı sıra toplumsal ve siyasi içerikli yazılar da kaleme almıştır. Bu yazıların 7 tanesi sosyal, 3 tanesi de siyasi konularla ilgilidir.

Melek, yazılarında “önce insan” temasını işlemiştir. Bireyden topluma gelişen bir yapıyı ele almıştır. Bununla birlikte toplumu oluşturan sağlıklı bireylerin aileden başlayarak toplumu yükseltebileceği görüşünü savunmuştur. Bu manada Halkçılık düşüncesini önemsemiştir. Eğitim konusunda önceliği bireye vermiştir. O’na göre bireyin başarısı bilim, akıl ve organize olabilmek yeteneğinin sonucunda gerçekleşir.

O’na göre toplum sağlığının korunması sadece bireysel çabalarla değil sivil toplum kuruluşları ve devlet eliyle yapılacak girişimlerle mümkün olabilir. Melek, sağlık sektöründe kullanılan ilkel metotlara savaş açmış olup bu tip uygulamaların nesillerin geleceği ile oynamak manası taşıdığını söylemiştir.

Yenimecmua, Antakya ve çevresi için sahip olduğu misyonu gereği, halkın sosyal ve siyasi eğilimi hakkında oldukça önemli bilgiler vermektedir. Dolayısı ile gazetenin bu milli yayın politikası ile bölgede yeterince taraftar bulduğu ve ileride başlayacak olan Hatay mücadelesi için önemli bir güç oluşturduğu düşünülebilir. Buna rağmen Melek'in doğrudan Sancak Meselesi ile ilgili yazı yazmamış olması ilginçtir.

Siyasi konularda yazılan köşe yazılarında doğrudan Sancak Meselesinden bahsedilmemiş olsa da gelecekte yaşanabilecek siyasi gelişmeler ve sosyal inkılapların doğuracağı sonuçlara hazırlıklı olunması gerektiğini sık sık vurgulamıştır. Olası siyasi gelişmeler için bireyin irki yetilerinin ve karakterinin önem arz ettiğine dikkati çekmiştir. Onun fikir ve sosyal hayat benzerliği olan insanların birliktelikleri sayesinde organize olabilecekleri ve bu şekilde harekete geçebilecekleri mesajları dikkat çekmiştir. Melek umumiyetle yazılarında inkılapların ateşli bir savunucusu olmuştur. Ancak Fransa'yı rahatsız edici ifadelerden de kaçınmıştır. Bu yüzden zaman zaman daha ihtiyatlı ve itinalı bir üslup kullanmıştır. Melek'in yazılarında Fransa ile iyi geçinme çabası içerisinde olduğu da gözlenmiştir. Onun batı zihniyeti ile hareket eden toplumların başarılı oldukları değerlendirmesi ise batıcı olduğunun somut bir delilidir.

KAYNAKÇA

Abdurrahman Faik, “Veraset ve Muhit”, **Yeni Mecmua**, 15 Mayıs 1928, Yıl 1, S 1, s. 1-4.

Abdurrahman Faik, “Hasta Kadın”, **Yeni Mecmua**, 1 Haziran 1928, Yıl 1, S 2, s. 1-3.

Abdurrahman Faik, Muhite Hürmet, **Yeni Mecmua**, 15 Haziran 1928, Yıl 1, S 3, s. 1-2.

Abdurrahman Faik, “Genç Mektepli”, **Yeni Mecmua**, 1 Temmuz 1928, Yıl 1, S 4, s. 1-3.

Abdurrahman Faik, “Göl Kenarında”, **Yeni Mecmua**, 15 Temmuz 1928, Yıl 1, S 5, s. 1-2.

Abdurrahman Faik, “Altıncı İzdivaç”, **Yeni Mecmua**, 1 Ağustos 1928, Yıl 1, S 6, s.1-2.

Abdurrahman Faik, “Ümid ve İstiklal”, **Yeni Mecmua**, 1 Eylül 1928, Yıl 1, S 8, s.1-3.

Abdurrahman Faik, “Şükrü Beye Mektup”, **Yeni Mecmua**, 1 Teşrin Evvel (Ekim) 1928, Yıl 1, S 10, s.1-2.

Abdurrahman Faik, “Türk Yazısı”, **Yeni Mecmua**, 15 Teşrin Sani 1928, Yıl 1, S 13, s. 3.

Abdurrahman Faik, “Terekki Yolları”, **Yeni Mecmua**, 1 Birinci Kanun 1928, Yıl 1, S 14, s.1.

Abdurrahman Faik, “Medeniyet Nasıl Başlar”, **Yeni Mecmua**, 1 İkinci Kanun (Ocak) 1929, Yıl 1, S 16, s.1.

Abdurrahman Faik, “Medeni Teşkilat ve Kulüpler”, **Yeni Mecmua**, 15 Şubat 1929, Yıl 1, S 19, s. 1.

Abdurrahman Faik, “Neşeli Olmalı”, **Yeni Mecmua**, 15 Nisan 1929, Yıl 1, S 23, s. 6.

Abdurrahman Faik, “Birinci Yıl”, **Yeni Mecmua**, 1 Mayıs 1929, Yıl 1, S 24, s. 1-3.

Abdurrahman Faik, “Yenigüncülere”, **Yenigün**, 8 Birinci Teşrin (Ekim) 1934, Yıl 7, S 980, s.1.

Akkoyun, Turan, **Cumhuriyet'in Başlarında Nüfus Siyaseti ve Bekârlık Vergisi Teşebbüsleri**, Kümbet Yayınları, Afyonkarahisar, 2013.

Aktaş, Özgül, **Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2011.

Cufalı, Mustafa, **Türk Parlamento Tarihi VIII. Dönem (1946-1950)**, TBMM, Ankara, C 3, 2012.

Demirkasımoğlu, Nihan, “Toplum Yaşamında Kurallar: Birey-Kural İlişkisi”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C 13, S 1, Mart 2015, s. 138-156.

Duman, Olcay Özkaya, **Sancak'tan Devlet'e Hatay Basımı (1921-1939)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2013.

Galiyoğlu, Rengin, “Hatay Devleti Başvekili Dr. Abdurrahman Melek”, **Güneyde Kültür**, C 12, S 7, Temmuz 2003, s. 8-24.

Galiyoğlu, Rengin, **Hatay Kültür Tarihinde 1921-1939 Dönemi ve Bu Dönemin En Önemli Eğitim Kurumu Antakya Lisesi**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay 2004.

Gökalp, Ziya, **Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak**, Haz. İbrahim Kutluk, Kültür Bakanlığı, Ankara 1976.

Hayata Yön Veren Öyküler, derleyen Akın Alıcı, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2004.

<http://www.hatay.gov.tr/hatayda-saglik>. (Erişim: 13.10.2017 saat:14.00)

<https://www.iktisatsozlugu.com/> (Erişim: 18.11.2017 saat 14.30)

<http://www.saglikvakti.com/testis-iltihabi-orsit/> (Erişim: 11.10.2017 saat:12.00)

<http://www.sozce.com/nedir/240899-olaycilik> (Erişim: 18.11.2017 saat 14.00)

Küçük, Sabahattin, “Batı ve Doğu Düşünce Sistemlerinde İnsan Anlayışı ve Sömürgeci Zihniyet”, **Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi**, C V, Sayı 2, s.181-189.

Öztürk, Kâzım, Türk Parlamento Tarihi, TBMM IX. Dönem 1950-1954, TBMM C VII. Ankara 1998, s.456-457.

Payaslı, Volkan, “Hatay’da Harf İnkılâbı’nın Kabulü ve Yeni Alfabenin Uygulanması (1928-1938)”, **Turkish Studies**, C 6/1, Kış 2011, s. 1697-1712.

Sağlam, İsmail, “Çocuklarda Davranışların Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörlere Teorik Bir Yaklaşım”, **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C 10, S 2, 2001, s. 209-223.

Sarısaman, Sadık, “Eyüp Sultan Fukaraperver Cemiyeti Hayriyesi”, **Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla IX. Eyüp Sultan Sempozyumu**, İstanbul 2005, Eyüp Belediyesi, s.70-77.

Sarısaman Sadık, “Taşrada Harf İnkılabının Uygulanışı (Afyonkarahisar Örneği)”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C VIII, S 3 (Atatürk Özel Sayısı) / Aralık 2006, s 93-136.

Talas, Mustafa, “Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi”, **Türklük Bilimi Araştırmaları TÜBAR**, C. XXIX, Bahar 2011, s.384-401.

Tekin, Mehmet, “Gençspor Kulübü”, **Güneyde Kültür**, S 16, Haziran 1990, s. 15-21.

Tekin, Mehmet, **Hatay Basın Tarihi**, Kültür Basımevi, Antakya 1985.

Tuğluoğlu, Fatih, “Türkiye’de Sıtma Mücadelesi (1924-1950)” **Türkiye Parazitoloji Dergisi**, C 32 (4), 2008, s, 351-359.

Türkçe Sözlük, Haz. Şükrü Haluk Akalın vd., 10. bsk., Türk Dil Kurumu, Ankara 2009.

Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması TBNA 2014, Editör Mustafa Turğut, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yayınları, Ankara.

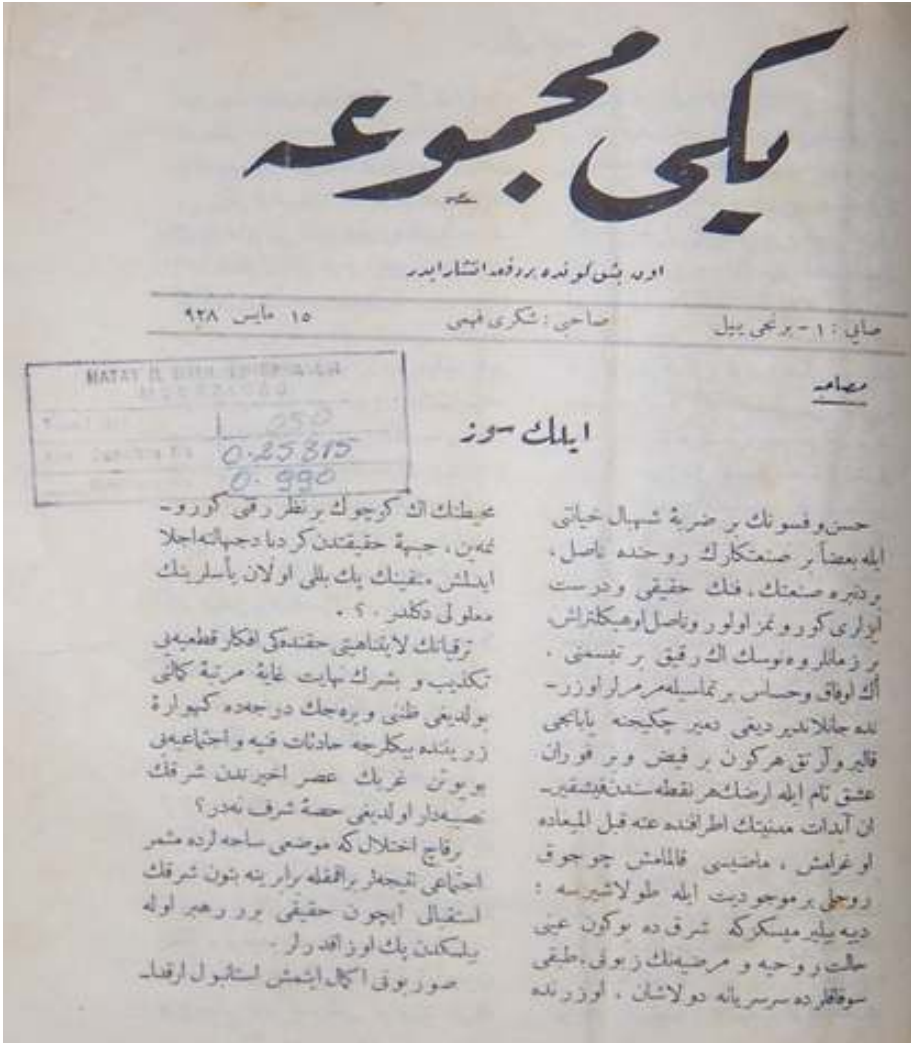
Türkiye Tarihi 4: Çağdaş Türkiye 1908-1980, Mete Tuncay vd., Cem Yayınevi, Ankara 1989.

Yıldırım, Hüsamettin, “Vahdet Gazetesi'nin Harf İnkılabını Hatay Türkleri'ne Yansıtması” **Misak-ı Milli'nin 80. Yıldönümünde İskenderun ve Çevresi Paneli**, Yay. Haz. N. Birgül Gündüz, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2001, s. 56-76.

EKLER

Ek-1: Hatay Devleti Başbakanı Dr. Abdurrahman Melek

Ek-2: Yeni Mecmua 15 Mayıs 1928 1. Sayısı

